

ΣΧΗΜΑΤΑ ΛΟΓΟΥ

A) Ανάλογα με τη σημασία των λέξεων

- **Μεταφορά:** όταν η σημασία μιας λέξης μεταφέρεται, επεκτείνεται, σε μια άλλη λέξη που έχει μικρή ή μεγάλη ομοιότητα μ' αυτή.
π.χ. Έχει χρυσή καρδιά.
- **Παρομοίωση:** όταν συσχετίζουμε κάτι, για να τονίσουμε την ιδιότητά του, με κάτι άλλο πολύ γνωστό που έχει την ιδιότητα αυτή σε μεγάλο βαθμό. Χρησιμοποιούμε τις λέξεις σαν, όπως, λες και, καθώς, ωσαν.
π.χ. Μας παραμόνευε σαν την οχιά.
- **Προσωποποίηση:** όταν αποδίδονται ανθρώπινες ιδιότητες σε ζώα, πράγματα ή αφηρημένες έννοιες.
π.χ. Τ' αιδώνι καλημέρισε χαρούμενα την αυγή.
Στων Ψαρών την ολόμαυρη ράχη/παρατόντας η Δόξα μονάχη...
- **Αλληγορία:** όταν μια φράση ή ένα ολόκληρο κείμενο κρύβει διαφορετικό νόημα από αυτό που φανερώνουν οι λέξεις της.
π.χ. Ένας αϊτός περήφανος... δεν μένει πάνω στα βουνά για να ξεχειμωνιάσει... (αντί: κλέφτης).
- **Ειρωνεία:** όταν χρησιμοποιείται μια λέξη ή φράση με προσποίηση, με εντελώς διαφορετική σημασία από την πραγματική της.
π.χ. Ωραία τα κατάφερες! (αντί: άσχημα)
- **Υπερβολή:** όταν περιγράφεται κάτι με τρόπο που ξεπερνά την πραγματικότητα.
π.χ. Κολοκοτρώνης φώναξε κι όλος ο κόσμος τρόμαξε.
- **Κλιμακωτό:** όταν διάφορα γεγονότα, αντικείμενα ή πρόσωπα περιγράφονται σε μορφή κλίμακας ανάλογα με τη σημασία τους (είτε προς τα πάνω είτε προς τα κάτω).
π.χ. Είχα γυναίκα και παιδιά κι αγγόνια.

B) Ανάλογα με τη θέση των λέξεων

- **Ασύνδετο:** όταν όμοιοι όροι ή προτάσεις μέσα στην περίοδο χωρίζονται μεταξύ τους με κόμμα, ενώ δεν υπάρχουν μεταξύ τους σύνδεσμοι.
π.χ. Το τουφέκι ανάβει, αστράφτει, λάμπει, κόφτει το σταθί.
- **Πολυσύνδετο:** όταν αντίθετα προς το ασύνδετο, περισσότεροι από δύο όμοιοι όροι ή όμοιες προτάσεις συνδέονται μεταξύ τους με συμπλεκτικούς ή διαζευκτικούς συνδέσμους.
π.χ. Ο ήλιος εβασίλεψε κι ο αϊτός αποκοιμήθηκε/κι ο κυρ-Βοριάς ο δροσερός στης μάνας του πηγαίνει.
- **Υπερβατό:** Όταν για δύο λέξεις που έχουν συντακτική σχέση, η μία δεν τίθεται στην κανονική της θέση, αλλά «υπερβαίνει» άλλες λέξεις και τοποθετείται σε άλλη θέση μέσα στην πρόταση.
π.χ. Τότε έτσι η φωτοστάλαχτη τ' απάντησε η Παλλάδα. (αντί: η φωτοστάλαχτη Παλλάδα τ' απάντησε)
- **Παρίληψη:** όταν δύο ή περισσότερες λέξεις ομόηχες ή ετυμολογικά συγγενικές παρατάσσονται κοντά η μία στην άλλη.
π.χ. Τραγούδι τραγουδήστε μου, χλιοτραγουδημένο.

Γ) Ανάλογα με την πληρότητα του λόγου

- **Περίφραση:** όταν μία έννοια εκφράζεται περιφραστικά, δηλαδή με τη χρήση δύο ή περισσότερων λέξεων, ενώ θα μπορούσε να εκφραστεί μονολεκτικά, με μια λέξη.
π.χ. Πατέρα μας, τον Κρόνον γιε, των επουράνιων πρώτε. (αντί: Δία).
- **Αποσιώπηση:** όταν αποφεύγεται να ολοκληρωθεί η αναφορά σε κάτι και στη θέση του τοποθετούνται αποσιωπητικά.
π.χ. Δεν είχα μόνο αυτά να πω, αλλά και κάτι ακόμα...
- **Επαναφορά:** όταν δύο ή περισσότερες προτάσεις αρχίζουν με την ίδια λέξη ή φράση.
π.χ. Καβάλα παν στην εκκλησιά / καβάλα προσκυνάνε...